A1 Topaic 9

07 Ag ordú - Cuid a Dó

Labhairt

3

07 Ag ordú

Le múineadh:
- Tuairimí a chur in iúl faoi bhia agus faoi dheoch agus bia agus deoch a ordú.

4

Bileog

Ag Ordú

Biachlár

5

©GaeilgegoDeo 2024

Biachlár

- Breathnaigh ar an mbiachlár.
- An feidir leat Gaeilge a chur ar na hearraí éagsúla?
- Muna bhfuil focal agat, bain úsáid as teanglann.ie nó foclóir.ie chun é a fháil amach.

6

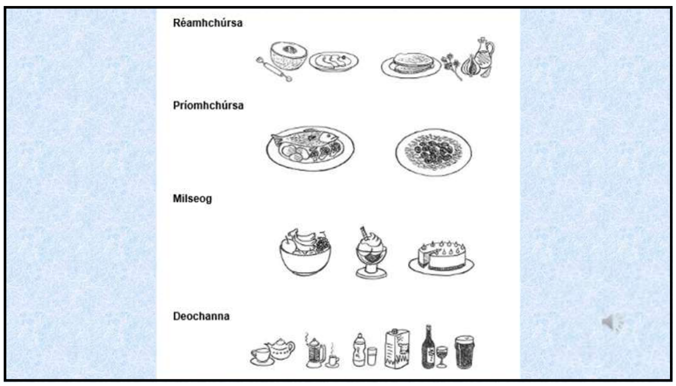

7

Biachlár

- Mise an freastalaí agus beidh mé ag lorg orduithe ó dhaoine éagsúla.
- Mar shampla, éist leis an gcomhrá samplach seo a leanas:

8

©GaeilgegoDeo 2024

Biachlár

- **Freastalaí:** Cad ba mhaith leat don réamhchúrsa?
- **Aoi dinnéir:** Torthaí le do thoil.
- **Freastalaí:** Agus don phríomhchúrsa?
- **Aoi dinnéir:** Iasc agus glasraí, le do thoil.

9

Biachlár

- **Freastalaí:** Ar mhaith leat milseog?
- **Aoi dinnéir:** Ba mhaith. Cáca, le do thoil.
- **Freastalaí:** Agus deoch?
- **Aoi dinnéir:** Gloine uisce, le do thoil.

10

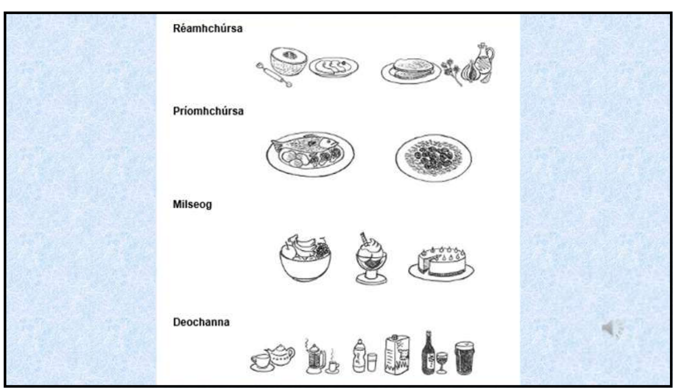

11

©GaeilgegoDeo 2024

Biachlár

- **Freastalaí:** Cad ba mhaith leat don réamhchúrsa?
- **Freastalaí:** Agus don phríomhchúrsa?
- **Freastalaí:** Ar mhaith leat milseog?
- **Freastalaí:** Agus deoch?

12

Rólimirt - Ag ordú bia

- Glacfaidh duine amháin ról an fhreastalaí agus glacfaidh na daoine eile ról na gcustaiméirí.
- Báin úsáid as na híomhánna agus as an bhfoclóir ar an mbileog **Ag ordú - Biachlár.**

13

Rólimirt - Ag ordú bia

- Ar dtús, déanaigí ransú intinne mar ghrúpa ar na ceisteanna, na freagraí agus ar an bhfoclóir ginearálta a bheidh de dhíth oraibh le linn na gníomhaíochta.
- Mar shampla:
- *Dia daoibh. Is mise Eimear, bhur bhfreastalaí. / Fáilte romhaibh. / Seo duit* srl.

14

©GaeilgegoDeo 2024

Rólimirt - Ag ordú bia

- Samoinigh ar an méid atá ar eolas agaibh agus leas a bhaint as an méid is mó foclóra agus beannachtaí agus is féidir libh.

15

Rólimirt - Ag ordú bia

- Cuirigí dráma beag ar bun.
- Súiomh:
- An freastalaí ina seasamh agus na custaiméirí ina suí

timpeall i gciorcal beag.

16

Rólimirt - Ag ordú bia

- Nuair a bheidh sé déanta agaibh inseoidh an freastalaí dúinn

cad ba mhaith leis na custaiméirí.

17

©GaeilgegoDeo 2024

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Éist liom ag rá ainmfhocal gan alt agus ainmfhocal leis an alt

- iasc an t-iasc
- im an t-im
- uisce an t-uisce
- arán an t-arán

- Cad a thugann tú faoi deara?

18

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Tá ainmfhocail sa Ghaeilge, firinscneach nó baininscneach, ar nós go leor teangacha Eorpacha eile (Fraincis, Iodáilis, Spáinnis).

- An cuimhin leat cad a tharlaíonn nuair a chuirtear an t-alt uatha (**an**) roimh ainmfhocal firinscneach ag tosú le guta, mar shampla, árasán?

19

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Nuair a chuireann tú an t-alt uatha (**an**) roimh ainmfhocal firinscneach ag tosú le guta, cuirtear 't-'roimhe: an t-iasc.

- iasc an t-iasc
- amhrán an t-amhrán
- anraith an t-anraith
- anlann an t-anlann

20

©GaeilgegoDeo 2024

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Nuair a chuireann tú an t-alt uatha (**an**) roimh ainmfhocal firinscneach ag tosú le guta, cuirtear 't-'roimhe: an t-iasc.

- iasc an t-iasc
- amhrán an t-amhrán
- anraith an t-anraith
- anlann an t-anlann

21

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Anois éist liom ag rá:
- bainne an bainne
- bia an bia
- béile an béile
- bille an bille
- cupán an cupán
- siúcra an siúcra

22

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Anois éist liom ag rá:
- bainne an bainne
- bia an bia
- béile an béile
- bille an bille
- cupán an cupán
- siúcra an siúcra

23

©GaeilgegoDeo 2024

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Cad a thugann tú faoi deara?
- Ní bhíonn aon athrú ar an ainmfhocal firinscneach tar éis an ailt má thosaíonn sé le consan.

24

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Abair i mo dhiaidh:
- bainne — an bainne
- bia — an bia
- béile — an béile
- bille — an bille
- cupán — an cupán
- siúcra — an siúcra

25

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Anois éist liom ag rá:
- milseog — an mhilseog
- bialann — an bhialann
- feoil — an fheoil

26

©GaeilgegoDeo 2024

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Cad a thugann tú faoi deara?
- Is ainmfhocail bhaininscneacha iad seo ar fad, cosúil leis na teangacha a clúdaíodh i d**Topaic 7 Scileanna agus Buanna**.

27

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Tá grúpaí d'fhocail ann a bhíonn firinscneach nó baininscneach.
- Tá dhá ghrúpa ansin: ***-eog*** agus ***–lann***.
- An féidir leat smaoineamh ar aon fhocail cosúil leo?
- Mar shampla: *pictiúrlann* agus *fuinneog.*

28

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Cuirtear séimhiú ar an ainmfhocal baininscneach tar éis an ailt má thosaíonn sé le consan.
- Ní ***h*** an Bhéarla atá i séimhiú ach comhartha dúinn chun fuaimniú an chonsain roimhe a athrú.
- Athraíonn ***m*** agus ***b*** go fuaim ***v*** sa dá chás thuasluaite.

29

©GaeilgegoDeo 2024

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Athraíonn fuaim *f* freisin nuair a chuirtear séimhiú air.
- Is gné de na teangacha Ceilteacha í an séimhiú – ní fhaightear é i bhformhór na dteangacha Eorpacha eile.
- Mar sin tá sé tábhachtach mar is cuid speisialta den teanga é!

30

An t-ainmfhocal & an t-alt

- Abair i mo dhiaidh:

- milseog an mhilseog
- bialann an bhialann
- feoil an fheoil

31

Initial changes to nouns

- The initial consonant or vowel of a noun, often changes when it is preceded by the article **an**, depending on the gender of the noun.
- The changes occur in the singular nominative and accusative cases.

32

©GaeilgegoDeo 2024

	Masculine	Feminine
Nouns beginning with a vowel	an t-athair the father	an iníon the daughter
Nouns beginning with a consonant	an fear the man	an bhean the woman
Nouns beginning with an s	an seanathair the grandfather	an tseanmháthair the grandmother
Nouns beginning with d or t (no séimhiú added to feminine nouns in nominative and accusative cases)	an deartháir the brother an tuismitheoir the parent	an deirfiúr the sister an tuismitheoir the parent

33

Bileog

Firinscneach nó Baininscneach

34

Firinscneach nó baininscneach

- Athscríobh na hainmfhocail seo a leanas leis an alt rompu.
- Ansin, léigh amach do do pháirtnéir iad.
- Beidh ar do pháirtnéir iad a scríobh sa cholún cuí ar a bhileog agus abairt nó ceist a chumadh leis na hainmfhocail sin.

35

©GaeilgegoDeo 2024

Firinscneach nó baininscneach

- Ansin, léifidh do pháirtnéir ainmfhocail amach agus beidh ortsa iad a chur sa cholún cuí thíos agus beidh ort abairt nó ceist a chumadh leis na hainmfhocail sin

36

Freagraí - Firinscneach nó Baininscneach A

- iasc — an t-iasc
- uisce — an t-uisce
- bainne — an bainne
- milseog — an mhilseog
- biachlár — an biachlár

37

Freagraí - Firinscneach nó Baininscneach B

- im — an t-im
- arán — an t-arán
- bialann — an bhialann
- feoil — an fheoil
- bille — an bille

38

©GaeilgegoDeo 2024

Firinscneach

• iasc	an t-iasc
• im	an t-im
• uisce	an t-uisce
• arán	an t-arán
• bainne	an bainne
• béile	an béile
• bille	an bille
• cupán	an cupán
• siúcra	an siúcra

39

Baininscneach

• milseog	an mhilseog
• cistin	an chistin
• bialann	an bhialann
• beoir	an bheoir
• putóg	an phutóg
• feoil	an fheoil
• ola	an ola
• uaineoil	an uaineoil
• ubh	an ubh

40

©GaeilgegoDeo 2024